

ESISELVITYS LEPAKOISTA KANSSIN (Janakkala, Virala) ASEMAKAAVA-ALUEELLE

Teppo Häyhä
11.7.2025

1. JOHDANTO

Kanssin alueen suunnittelua varten lepakoista tehtiin esiselvitys, jonka tarkoituksena oli arvioida asemakaava-alueen lepakkopotentiaalia. Tämä tarkoittaa arviointia siitä, onko alueella lepakoille tärkeitä saalistusalueita, potentiaalisia päiväpiiloja tai talvehtimispaikkoja. Arvioinnin pohjalta selviää, onko kohdealueella tai sen jollakin osalla tarvetta tehdä varsinainen lepakkoselvitys.

Rakentaminen ja maankäytön muutokset voivat aiheuttaa lepakoille suoria tai välillisiä vaikutuksia. Suoria vaikutuksia ovat esimerkiksi päiväpiiloina tärkeiden kolopuiden kaataminen tai lepakoiden käyttämien rakennusten purkaminen. Välillisiä vaikutuksia voi syntyä elinympäristöjen pirstoutumisesta, saalistusalueiden häviämisestä tai heikentymisestä sekä estevaikutuksista lepakoiden liikkumiselle. Vaikutuksia voidaan ehkäistä ja vähentää käyttämällä lepakoista kerättyjä tietoja suunnittelussa.

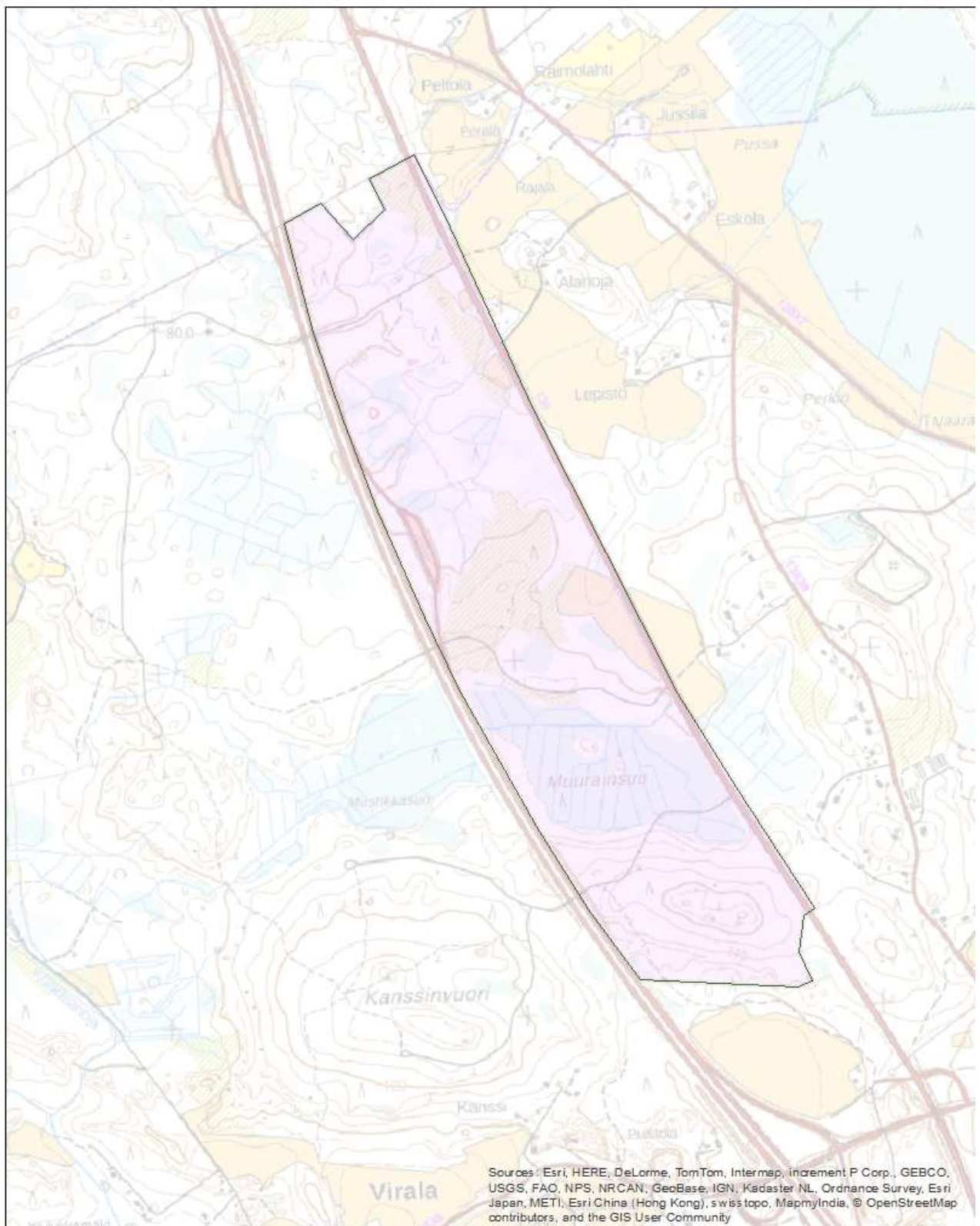
Kanssin asemakaava-alueen luontoarvoja on selvitetty Rastila - Rastinkankaan alueen osayleiskaavan valmistelun yhteydessä (Lehtinen 2018, Parkko 2020). Näiden täydentämiseksi Kanssin alueelle tehtiin norotarkastus vuonna 2022 (Parkko 2022). Yleiskaavojen luontoselvityksissä ei ole käsitelty lepakkoja. Osayleiskaavan jälkimmäisessä luontoselvityksessä suositellaan merkittävien lepakkoalueiden selvittämistä asemakaavavaiheessa (Parkko 2020, s 12).

2. SELVITYSALUE

Selvitysalue sijoittuu Viralan kylään valtatie 3 ja maantien 130 väliselle alueelle. Kanssin asemakaava koskee osaa kiinteistöstä 165-436-1-5 Virala sekä pientä osaa kiinteistöistä 165-895-2-19 ja 165-436-4-325 ja osaa valtatie 3 sekä maantien 130 tiealueista. Asemakaava-alueen pinta-ala on noin 103,2 hehtaaria (Kuva 1).

Kaavalla muodostuu korttelialueita, katualueita, maa- ja metsätalousalueita, suojaviheralueita ja maantien alueita sekä yleinen pysäköintialue ja yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue.

Asemakaava-alue on kokonaisuudessaan metsää. Noin kolmasosa metsistä on turvekankaaksi kuivunutta ojitettua suota. Metsien ikäluokkakajakauma ei ole tasainen, vaan selvästi avohakkuisiin ja taimikoihin painottunut. Aivan viime vuosina suurin osa varttuneista metsistä on raivattu puuttomiksi.

Kuva 1. Kanssin asemakaava-alue.

Kuva 2. Suurin osa suunnittelualueen metsistä on avohakkuuta ja taimikkoa.

Kuva 3. Suunnittelualueen pohjoisosan nuorta, valjäksi harvennettua metsää.

3. MENETELMÄT

3.1 Lepakkopotentialin arviointi

Lepakoille potentiaalisia päiväpiiloja ja alueen yleistä lepakkopotentiaalia havainnoitiin maastokäynnillä 24.5.25. Huomiota kiinnitettiin kolopuihin, linnunpönttöihin ja isojen mäntyjen repsottaviin kaarnankoloihin. Lisäksi arvioitiin alueiden merkitystä hyönteistuotannon ja lepakoiden saalistuksen kannalta. Asemakaava-alueilla ei juurikaan ole rakennuksia, joten rakennusten lepakkopotentiaalia ei arvioitu.

Taustatiedoksi tarkastettiin Suomen Lajitietokeskuksen ylläpitämän rekisterin (laji.fi) lepakohavainnot selvitysalueelta. Kanssin asemakaava-alueelta ei ollut tietokannassa yhtään lepakohavaintoa.

3.2 Aktiivilaskennat

Lepakoille tärkeiden ruokailualueiden paikantamiseksi alueella havainnoitiin lepakoita kahtena yönä kesäkuussa 2025. Havainnoinnit tehtiin linjalaskentoina. Laskentalinjat suunniteltiin potentiaalisten päiväpiilojen, mahdolliset ruokailualueiden ja siirtymäreittien sijoittumisen mukaan (kuva 4).

- Linja 1 (alueen eteläpuolisko) - 13.6. - 14.6.25, klo 23:50 - 02:14. Sää: +10 °C, 0-2 m/s, 1/8.
- Linja 2 (alueen pohjoispuolisko) - 14.6. - 15.6.25, klo 23:42 - 01:55. Sää: +12 °C, 1-3 m/s W, 3/8.

Havainnoinnissa käytettiin kuulokkeilla varustettua CDB103r3-hetrodynedetektoria, jonka taajuusalue on 15 - 130 kHz. Enimmäkseen käytettiin taajuusaluetta 25 - 55 kHz, joka kattaa yleisten lepakolajien äänialueen. Linjat kierrettiin kävelemällä.

Aktiivihavainnoinnin tulosten lisäksi saalistusalueiden ja siirtymäreittien arviointi pohjautuu puuston rakenteeseen, avointen ja metsäisten alueiden sijainteihin ja mahdollisiin lentoesteisiin.

4. TULOKSET

Maastokäynnillä 24.5.24 todettiin Muurainsuon pohjoispuolisella avohakkuulla 25 isoa ylispuuhaapaa. Näistä ainakin kuudessa on tikankoloja, jotka ovat lepakoille potentiaalisia päiväpiiloja. Linjalaskennassa, joka pyrittiin aloittamaan lepakoiden lentoon lähdön aikaan, puiden lähistöllä ei havaittu lepakoita. Ainakin kaksi kolohaapaa on myös suunnittelualueen eteläosan pellonreunan isoissa haavoissa. Tältäkään alueelta ei tehty

lepakkohavaintoja.

Muurainsuon pohjoispuolitse menevän metsäautotien varressa on kaksi linnunpönttöä. Näissä ei ollut 24.5.25 lepakoita päivälevolla.

Kahdessa linjalaskennassa tehtiin yhteensä viisi lepakkohavaintoa, kolme alueen eteläosasta (linja 1) ja kaksi pohjoisosasta (linja 2). Kaikissa havainnoissa oli kyse siippalajeista (*Myotis* sp.).

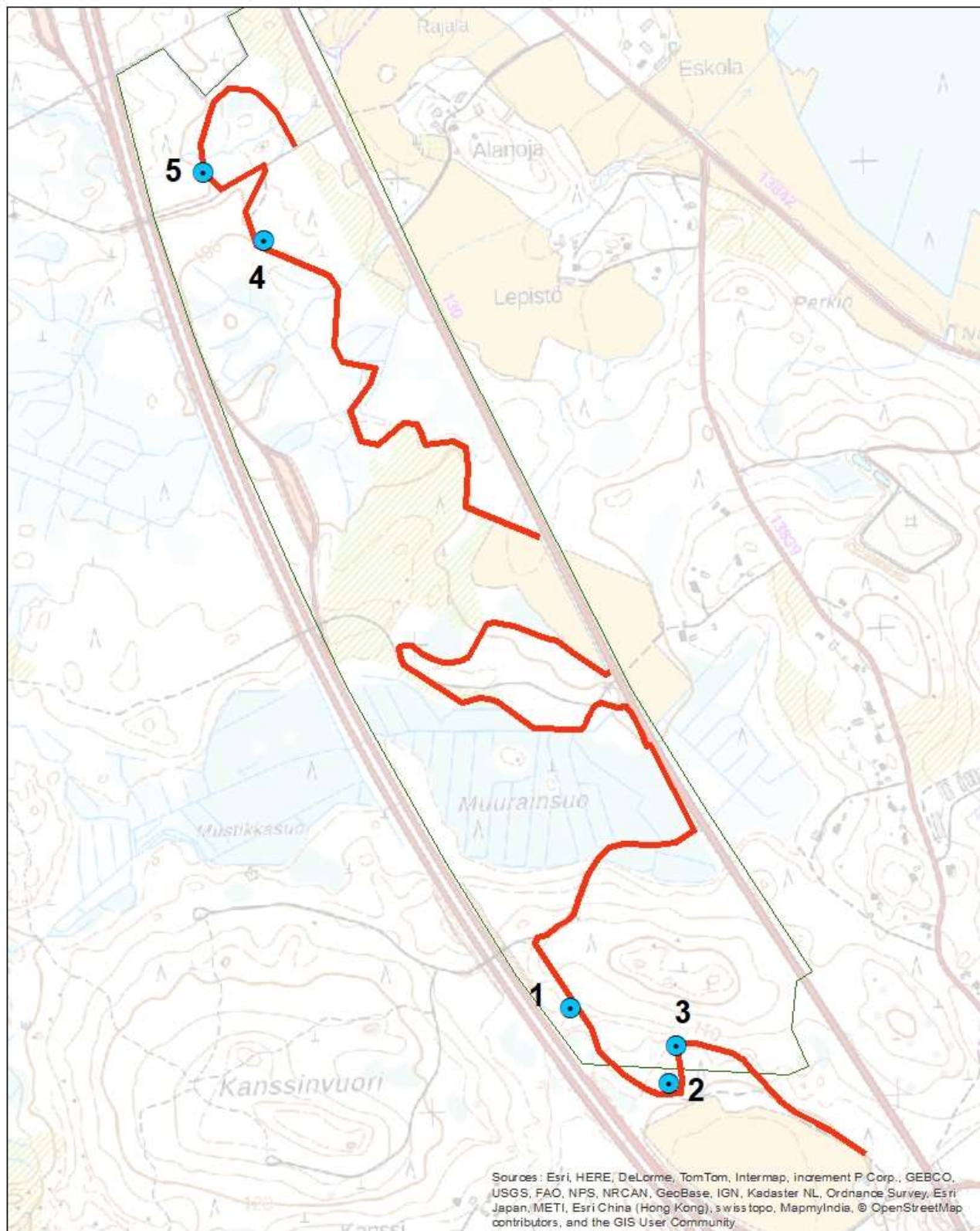
Havainto 1 – siippalaji, 1 yksilö. Muurainsuon eteläpuolinen metsä. Ohilentävä tai laajalla alueella saalistava (kuului detektorissa kerran). Ei näköhavaintoa. Klo 01:21.

Havainto 2 – siippalaji, 1 yksilö. Kanssinvuoren itäisen laen etelärinteen metsä. Saalisti laajalla alueella väljäpuustoisessa metsässä (kuului detektorissa kahdesti). Ei näköhavaintoa. Klo 01:33.

Havainto 3 – siippalaji, 1 yksilö. Muurainsuon eteläpuolinen metsä. Ohilentävä tai laajalla alueella saalistava (kuului detektorissa kerran). Ei näköhavaintoa. Klo 01:57.

Havainto 4 – siippalaji, 1 yksilö. Lähdelammintien eteläpuolinen metsä. Saalisti laajalla alueella väljäpuustoisessa metsässä (kuului detektorissa kahdesti). Lentokorkeus 2-4 metriä. Klo 01:12.

Havainto 5 – siippalaji, 1 yksilö. Lähdelammintien pohjoispuolinen metsä. Saalisti laajalla alueella väljäpuustoisessa metsässä (kuului detektorissa kolmesti). Ei näköhavaintoa. Klo 01:24.

Kuva 4. Laskentalinjat ja lepakkohavainnot (1-5).

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Aktiivilaskentojen tulosten ja alueen metsien tilan perusteella suunnittelualueen lepakkopotentiaali on tavanomaista heikompi. Kolopuita on koko alueella alle kymmenen eli vähemmän kuin yksi puu kymmentä hehtaaria kohti. Päiväpiiloiksi sopivat rakennukset puuttuvat alueelta kokonaan. Niin ikään alueelta puuttuvat hyönteistuotannon kannalta merkittävät kosteikot.

Alueen varttuneista ja nuorista metsistä osa on väljäpuustoisiksi harvennettuja eli lepakoiden liikkumiseen ja saalistamiseen hyvin soveltuvia. Näiden osuus kaikista metsistä on alle 15 %. Aktiivilaskennoissa todettiin jonkin siippalajin saalistavan ainakin kahdessa metsässä. Vähien havaintojen ja pienten yksilömäärien perusteella voidaan olettaa, ettei millään metsien osalla ole erityistä merkitystä lepakoiden saalistusalueena.

Edellä esitetyn perusteella Kanssin asemakaava-alueella tai millään sen osalla ei ole tarpeen tehdä varsinaista lepakkoselvitystä.

KIRJALLISUUS

Lehtinen, Ari 2018: Rastilan - Rastinkankaan osayleiskaava-alueen luontokartoitus. - Muistio, 7 s. Janakkalan kunta.

Parkko, Petri 2020: Rastila - Rastinkangas OYK luontoselvitys 2020. - Muistio, 24 s. Luontoselvitys Kotkansiipi.

Parkko, Petri 2022: Janakkalan Kanssin asemakaavaan liittyvä norotarkistus. - Muistio, 4 s. Luontoselvitys Kotkansiipi.